

บทความวิจัย

เรื่อง

เปรียบเทียบการเมืองการปกครองของ
จักรพรรดิคังซีกับจักรพรรดิเฉียนหลงแห่งราชวงศ์ชิง

โดย

นางสาว สิริกร ประทักษ์พิริยะ

รหัสนักศึกษา 05520591

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2555

ส่วนประกอบของบทคัดย่อ

รายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

ชื่อเรื่อง	เปรียบเทียบการเมืองการปกครองของจักรพรรดิคังซีกับจักรพรรดิเฉียนหลง แห่งราชวงศ์ชิง
ชื่อผู้วิจัย	สิริกร ประทักษ์พิริยะ รหัสนักศึกษา 05520591
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ
ปีการศึกษา	ปีการศึกษา 2555
คำสำคัญ	จักรพรรดิคังซี จักรพรรดิเฉียนหลง ราชวงศ์ชิง

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบการเมืองการปกครองของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลง เนื่องจากจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลงเป็นจักรพรรดิที่มีชื่อเสียงและรัชสมัยของทั้งสองพระองค์ถือเป็นยุคทองของราชวงศ์ชิง ด้วยการบริหารบ้านเมืองและวิธีการแก้ไขปัญหาที่จะพัฒนาและสร้างประเทศให้มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น มีเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในการบริหารการเมืองการปกครอง ส่งผลให้ทั้งสองรัชสมัยกลายเป็นยุคที่เจริญรุ่งเรืองในทุกๆด้าน

บทนำ

การปกครองราชวงศ์ชิง

การที่บุคคลใดก็ตามจะมีชื่ออยู่ในประวัติศาสตร์และมีผู้คนกล่าวนับถือแม้เวลาจะผ่านมานานับศตวรรษนั้นเป็นเรื่องยาก แต่ 2 จักรพรรดิแห่งราชวงศ์ชิงคือจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลงกลับยังคงติดตรึงอยู่ในใจของคนทั่วไปที่สนใจศึกษาประวัติศาสตร์จีน และชื่อเสียงของพระองค์ก็โด่งดังไปทั่วโลก ทั้งสองพระองค์ทรงได้ชื่อว่าเป็นผู้นำที่ทำให้ประเทศจีนเจริญรุ่งเรืองจนขีดสูงสุด ทรงสนพระทัยในความเป็นอยู่ของราษฎร และทรงพัฒนาเศรษฐกิจจีนอย่างต่อเนื่อง เป็นจักรพรรดิของราชวงศ์สุดท้ายของจีนก่อนการเปลี่ยนแปลงยุคการปกครองแบบจักรพรรดิ ดังจะเห็นได้ว่าราชวงศ์ชิงเป็นราชวงศ์ของชาวแมนจูที่แม้จะมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แต่ก็เลือกที่จะรับวัฒนธรรมจีนอัน เมื่อได้ครอบครองจีน ราชวงศ์ชิงดำเนินกุศโลบายทางการเมืองเพื่อที่จะได้รับการสนับสนุนจากปวงชนชาวจีน โดยยอมรับอารยธรรมจีน โดยเฉพาะคตินิยมความชอบธรรมแบบจีนที่มีหลักการว่า อำนาจจือปไตเป็นอำนาจที่สวรรค์มอบหมายประทานมา แก่ผู้ที่มีความสามารถตามคติขงจื้อ ราชวงศ์ชิงถือว่าตนเป็นผู้พิชิตคนพาลคือราชวงศ์หมิงและอภิบาลคนดีคือประชาชนทั่วไป จึงมีความชอบธรรมที่จะปกครองแผ่นดินจีน ราชวงศ์ชิงได้ยึดถือปฏิบัติตนตามโบราณราชประเพณีจีนทุกประการ พระราชสำนักราชวงศ์ชิงคือพระราชสำนักจีน การตั้งชื่อรัชกาลและการตั้งพระราชพิธีทั้งหลายล้วนเป็นไปตามครรลองราชประเพณีจีน บรรดาประเพณีธรรมเนียมการปกครองที่ปรากฏล้วนเป็นที่ยอมรับและดัดแปลงให้เหมาะแก่กาลสมัยความสมดุลและการดำรงคงอยู่ร่วมกันของความคิดเห็นหลักทางการเมืองโดยมิได้แสดงความเป็นปรปักษ์หรือคิดล้มล้างแต่อย่างใด ธรรมเนียมประเพณีใดมีความเหมาะสมราชวงศ์ชิงก็พร้อมที่จะรับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แต่พยายามคำนึงถึงการธำรงไว้ซึ่งราชวงศ์และอำนาจ

ชาวแมนจูตระหนักดีว่าจีนเคยมีราชวงศ์หยวนเป็นชาวต่างชาติเข้ามาปกครอง แต่ไม่นานราชวงศ์หยวนที่ทรงพลานุภาพก็ต้องสิ้นสุดอำนาจเพราะราชวงศ์หยวนได้รักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมมองโกล ไม่ยินยอมให้อารยธรรมจีนกลืนโดยง่าย ในการปกครองชาวมองโกลเป็นผู้มีอำนาจ นโยบายการปกครองเช่นนี้ไม่ได้ผล เพราะสุดท้ายราชวงศ์หยวนก็ถูกโค่นล้ม

ดังนั้นชาวแมนจูจึงโอนอ่อนผ่อนตามธรรมเนียมประเพณีจีน ปรับปรุงธรรมเนียมจารีตประเพณีจีน แต่วัฒนธรรมแมนจูจะถูกกลืนจนสิ้นเอกลักษณ์ แม้ว่าชาวแมนจูต้องการรักษาระบบแบบแผนสังคมและการปกครองแบบจีน แต่ก็ต้องรักษาอำนาจไว้ในฐานะผู้ปกครองโดยตรง ฮองเต้จึงจึงริเริ่มระบบใหม่ที่ผสมผสานธรรมเนียมการปกครองแบบพลเรือนของจีน และธรรมเนียมการปกครองแบบทหารของชาวแมนจูเข้าด้วยกัน มีลักษณะที่พึ่งพาและเอื้อประโยชน์ต่อกัน ในการปกครองส่วนกลาง ราชวงศ์ชิงได้ใช้โครงสร้างแบบสมัชชาวงศ์หมิงเป็นหลัก คือการรวมอำนาจทั้งหมดอยู่ที่ส่วนกลางระเบียบการบริหารของรัฐสมัยชิงเป็นระเบียบการบริหารที่ชาวแมนจูและชาวจีนร่วมกันเป็นคณะบริหารราชการมีจุดมุ่งหมายป้องกันและการสร้างสมอำนาจ ให้มั่นคงเด็ดขาดยิ่งขึ้น เป็นการปกครองโดยหลักสามประการคือ อำนาจทางการเมืองสูงสุดอยู่ที่จักรพรรดิ อำนาจทางทหารเป็นพลังเสริม และราชวงศ์กำกับดูแลการบริหารราชการ ราชการทุกหน่วยต้องอยู่ในการบังคับบัญชาของจักรพรรดิโดยตรง ระบบการปกครองแบบใหม่ของราชวงศ์ชิงจึงเป็นระบบที่ทรงพลังแข็งแกร่งมาก มีการรวมอำนาจและการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจทั้งระบบ มีสถาบันและอำนาจรัฐแบบใหม่ มีการกำหนดให้ชาวแมนจูและชาวจีนปกครองร่วมกัน ด้วยระบบการปกครองแบบใหม่นี้ทำให้ยุคต้นของราชวงศ์ชิงเป็นยุคทองที่มีความเจริญอย่างมาก โดยเฉพาะในรัชสมัยจักรพรรดิกังซีและจักรพรรดิเฉียนหลง (จันทรฉาย ภัคอธิคม 302: 2553) ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาเปรียบเทียบการเมืองการปกครองในรัชสมัยของจักรพรรดิกังซีและจักรพรรดิเฉียนหลงแห่งราชวงศ์ชิง วัตถุประสงค์ของการศึกษา ในหัวข้อนี้คือต้องการสนใจที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ของราชวงศ์ชิงในช่วงเวลาของจักรพรรดิทั้งสองพระองค์นี้

อย่างไรก็ดี ก่อนหน้านี้การศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การบริหารการเมืองการปกครองของจักรพรรดิกังซีและจักรพรรดิเฉียนหลง ที่มีผู้ศึกษาเอาไว้ก่อนหน้านี้มีที่หน้าสนใจอยู่หลายเล่มแต่ดังที่กล่าวแล้วว่าเป็นการศึกษาแยกออกจากกัน มิให้นำมาเปรียบเทียบให้เห็นอย่างชัดเจนดังนี้

- 1.เอกสารที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของจักรพรรดิกังซี
- 2.เอกสารที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของจักรพรรดิเฉียนหลง

เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ราชวงศ์ซึ่งนับมีอยู่ค่อนข้างมาก แต่ยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบจักรพรรดิสองพระองค์นี้เป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของจักรพรรดิสำคัญทั้งสองพระองค์ ในการศึกษาผู้วิจัยแบ่งหัวข้อได้ดังนี้

1. การขึ้นครองราชย์ของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลง
2. การบริหารการเมืองการปกครองของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลง
3. การสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ
4. นโยบายเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน
5. นโยบายสนับสนุนด้านการศึกษา ศิลปะ วรรณกรรม และวิทยาการจากต่างชาติ

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนความและความแตกต่างของจักรพรรดิสำคัญทั้งสองพระองค์

ผลการวิจัย

1. การขึ้นครองราชย์ของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลง

การขึ้นครองราชย์ของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลงมีการครองราชย์ที่ยาวนานถึง 60 ปีและเป็นจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ชิงเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันด้านอายุการขึ้นครองราชย์และการขึ้นมามีอำนาจในการบริหารบ้านเมืองบนราชบัลลังก์แห่งราชวงศ์ชิง

จักรพรรดิเซ่งจูแห่งราชวงศ์ชิงหรือจักรพรรดิเหรินหวางตี้ขึ้นครองราชย์หลังจากจักรพรรดิซุ่นจื่อสิ้นพระชนม์ด้วยโรคฝีดาษ พระองค์เป็นพระโอรสองค์ที่ 3 ในจักรพรรดิซุ่นจื่อ มีพระนามแต่งตั้งภาษาแมนจู คือ โกชิน ฮูวางตี ปรีชศกประจำพระองค์คือ คังซี จึงเป็นที่รู้จักในนามจักรพรรดิคังซี พระองค์เป็นจักรพรรดิลำดับที่ 3 แห่งราชวงศ์ชิง ในขณะที่พระชนมายุเพียง 7-8 พรรษา เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2204 จึงจำเป็นต้องมีผู้สำเร็จราชการร่วมอีก 4 คนรับหน้าที่ช่วยเหลือซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นนายทหารและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่อยู่ช่วยราชการมาแล้วถึง 2 รัชกาล ประกอบไปด้วย สั่วหนี่ เอ๋

ปีหลง ชูเค่อซ่าฮ่าและอ้าวป๋าย ในระยะเวลา 2-3 ปีแรกของการปกครอง เหล่าผู้สำเร็จราชการช่วยกันบริหารบ้านเมืองอย่างขยันขันแข็ง ขณะที่จักรพรรดิคังซีทรงกำลังศึกษาศิลปะวิชาการต่างๆจากเหล่าพระอาจารย์ แต่เหล่าผู้สำเร็จราชการ 4 คนมีการแบ่งพรรคแบ่งฝ่าย ฝ่ายแรกคืออ้าวป๋ายกับเอ๋หลงปี้ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นญาติกัน ฝ่ายที่สองคือสัวหนี่ที่เป็นขุนนางฝ่ายบุนชั้นผู้ใหญ่และฝ่ายสุดท้ายคือชูเค่อซ่าฮ่า ก่อให้เกิดการแบ่งแยกครั้งยิ่งใหญ่ของราชสำนักชิง ในช่วงก่อนที่จะขึ้นอำนาจสู่จักรพรรดิคังซี สัวหนี่หนึ่งในผู้สำเร็จราชการเสียชีวิต ฝ่ายชูเค่อซ่าฮ่าก็คานอำนาจกับฝ่ายอ้าวป๋ายจนเกิดการขัดแย้งอย่างหนัก อ้าวป๋ายจึงหาเรื่องใส่ความจนชูเค่อซ่าฮ่าต้องโทษประหารชีวิต แต่เดิมอ้าวป๋ายเคยเป็นทหารกองธงขลิบเหลืองที่มีหน้าที่อารักขาพระองค์ ทหารส่วนใหญ่ล้วนแต่อยู่ฝ่ายอ้าวป๋าย จึงทำให้อ้าวป๋ายสามารถรวบอำนาจไว้เพียงผู้เดียว โดยมีเอ๋หลงปี้เป็นผู้สนับสนุน จักรพรรดิคังซีมีพระชนมายุได้ 13 พรรษา ก็ทรงประกาศจะบริหารราชการด้วยพระองค์เอง หลังจากที่พระองค์สามารถกำจัดอ้าวป๋ายได้แล้ว อำนาจการบริหารราชการแผ่นดินกลับสู่จักรพรรดิคังซีอย่างถาวรในปีพ.ศ. 2210 ทรงครองราชย์ยาวนาน 60 ปี (จอมยุทธสวี่ 79 :2554)

ส่วนจักรพรรดิเกาจงแห่งราชวงศ์ชิงหรือจักรพรรดิฉุนหวางตี้ เป็นจักรพรรดิลำดับที่ 5 แห่งราชวงศ์ชิง เป็นพระราชนัดดาที่จักรพรรดิคังซีโปรดปรานมากที่สุด พระนามเดิมว่า หงลี่ เป็นพระโอรสองค์ที่ 4 ของจักรพรรดิหย่งเจิ้ง ขึ้นครองราชย์ วันที่ 8 ตุลาคม 2278 ในขณะที่ทรงมีพระชนมายุ 25 พรรษา มีพระนามแต่งตั้งภาษาแมนจูว่ายังคียังกา ฮูวางตี้ ปีประจํารัชศกของพระองค์คือเฉียนหลง จึงเป็นที่รู้จักในนามจักรพรรดิเฉียนหลง การขึ้นครองราชย์ของพระองค์เป็นเรื่องที่แปลกประหลาดกว่าพระเจ้าแผ่นดินจีนองค์อื่นๆ ด้วยทรงเป็นมกุฎราชกุมารพระองค์แรกที่ได้รับพระราชทานยศนี้อย่างเป็นทางการ เมื่อจักรพรรดิหย่งเจิ้งซึ่งเป็นพระราชชนกเสด็จสวรรคต จึงได้มีการเปิดหีบแพรบรรจุพระราชโองการแต่งตั้งมกุฎราชกุมารที่ถูกเก็บไว้เป็นความลับ เนื่องจากในรัชสมัยจักรพรรดิคังซี มีการแย่งชิงตำแหน่งมกุฎราชกุมาร จนกลายเป็นศึกสายเลือด จักรพรรดิหย่งเจิ้งจึงต้องการแต่งตั้งมกุฎราชกุมารเป็นการลับเพื่อแก้ไขปัญหาแย่งชิงตำแหน่งมกุฎราชกุมารที่นำมาซึ่งการนองเลือด พระองค์จึงได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินจีนโดยลับแล พระองค์ก็ทรงอยู่ในราชสมบัติอย่างยาวนานถึง 60 ปี (อตุลย์ รัตนมันเกษม 15 : 2541)

2. การบริหารการเมืองการปกครองของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลง

การเมืองการปกครองของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลงทำให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง เป็นยุคทองของราชวงศ์ชิง เหมือนกัน แต่รัชสมัยของจักรพรรดิคังซีเป็นสมัยที่มีความเจริญรุ่งเรืองตลอดรัชสมัย ในขณะที่รัชสมัยของจักรพรรดิเฉียนหลงกลับมีความเจริญรุ่งเรืองเพียงช่วงต้นรัชสมัย แต่เมื่ออย่างเข้าปลายรัชสมัยกลับกลายเป็นจุดเริ่มต้นความเสื่อมของราชวงศ์ชิง

การบริหารบ้านเมืองของจักรพรรดิคังซี นำความเจริญยืนยาวมาสู่ราชวงศ์ชิง พระองค์ทรงยกฐานะเชื้อพระวงศ์และขุนนางแมนจูที่มีชาติกำเนิดสูง ทรงให้มีการประชุมของพวกเชื้อพระวงศ์อาวโโส โดยให้ที่ประชุมพูดภาษาแมนจู เพื่อรักษาประเพณีไว้ ทรงให้แยกกองทัพแปดกองออกจากระบบบริหารของข้าราชการพลเรือน ให้แปดกองทรงเป็นสถาบันอิสระ ส่วนตำแหน่งสูงๆในระบบราชการจะสงวนไว้สำหรับชาวแมนจู โดยมีหลักว่าให้มีขุนนางแมนจูกับจีนจำนวนเท่าๆกัน โดยให้ขุนนางจีนทำงาน แต่อำนาจอยู่ที่ขุนนางแมนจู เพื่อให้เป็นที่พึงพอใจของเหล่าเชื้อพระวงศ์และขุนนางแมนจูทั้งหลาย ขณะเดียวกันจักรพรรดิคังซีทรงพยายามลดอำนาจของพวกเหล่าเชื้อพระวงศ์ชิง ถึงขนาดไม่ให้รับที่ดินของชาวจีนโดยพลการและไม่ยอมให้พวกเชื้อพระวงศ์อาวโโสดำรงตำแหน่งสำคัญในทางการบริหารอาณาจักร เพื่อไม่ให้มีความทะเยอทะยานจากการได้รับตำแหน่งสูงๆ จนอาจคิดล้มราชบัลลังก์ได้ ดังนั้นเหล่าเชื้อพระวงศ์แมนจูจึงถูกลดอำนาจและไม่สามารถตั้งตนเป็นปฏิปักษ์ต่อจักรพรรดิคังซีได้อีกทั้งเหล่าขุนนางชาวจีนก็พึงพอใจเพราะได้มีโอกาสแสดงความสามารถของตนตามตำแหน่งหน้าที่

ส่วนพวกบัณฑิตชาวจีนที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือหรือเข้ารับราชการ จักรพรรดิทรงจัดให้มีการสอบคัดเลือก โดยวิธีการคือทรงให้แต่ละทางมณฑลเสนอชื่อบัณฑิตที่มีสติปัญญาความรู้เป็นที่ยกย่องในท้องถิ่น เข้ามาแล้ว ทางราชการจะเป็นผู้เชิญมาสอบ ที่กรุงปักกิ่งจึงเท่ากับเป็นการให้เกียรติแก่บัณฑิตเหล่านี้ และชักจูงให้บัณฑิตเหล่านี้รับใช้ราชสำนัก

จักรพรรดิคังซีทรงพยายามที่จะเป็นกษัตริย์ที่มีคุณธรรมตามแบบฉบับชาวจีน ทรงเป็นจุดศูนย์กลางของการตัดสินใจของอาณาจักร เหล่าขุนนางและผู้บังคับบัญชาการทหารมีหน้าที่ต้องรายงาน

โดยตรงมายังเมืองหลวง ในสมัยนี้ยังเกิดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระองค์ ทำหน้าที่ดูแลรักษาผลประโยชน์ของพระองค์โดยเฉพาะ ผู้ดูแลเรียกว่าเป่าอี้ ซึ่งเปรียบเสมือนทาสของชาวแมนจูมีความสนิทสนมผูกพันและซื่อสัตย์ จักรพรรดิคังซีทรงใช้เป่าอี้ทำหน้าที่เป็นสายลับ ส่งไปประจำมณฑลต่างๆ เพื่อดูการทำงานของเหล่าขุนนางและถวายรายงานต่อพระองค์ ด้วยความสามารถของเป่าอี้และความจงรักภักดีต่อองค์จักรพรรดิ ทำให้จักรพรรดิมีรายได้ส่วนพระองค์มากกว่าท้องพระคลังของรัฐบาล ผลสำเร็จที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของจักรพรรดิคังซีคือ พลเมืองส่วนใหญ่ของอาณาจักรกินดีอยู่ดีและมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นกว่าเดิม(ทวีป วรดิกล 528:2538)

ส่วนในรัชสมัยจักรพรรดิเฉียนหลงเมื่อพระองค์เข้ามาบริหารบ้านเมืองไม่นานก็ทรงรวบรวมอำนาจไว้ได้และทรงปกครองอาณาจักรด้วยพระองค์เอง ส่วนใหญ่ ทรงปฏิบัติหน้าที่อัครเสนาบดีด้วยพระองค์เอง หลังจากนโยบายปฏิรูปการคลังอันทรงประสิทธิภาพของจักรพรรดิหย่งเจิ้งเป็นผลทำให้มีเงินเหลือในท้องพระคลังของอาณาจักร 24 ล้านตำลึง เวลานั้นเศรษฐกิจของประเทศจีนจึงเจริญรุ่งเรือง ประชาชนมีความเป็นอยู่ดี

ทั้งจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิหย่งเจิ้งทรงเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องทรงปฏิรูปการเก็บภาษีอากรการเก็บภาษีจะวัดจากพื้นที่ของแต่ละบุคคลแทนการเก็บเท่ากันแบบเดิม เพื่อแบ่งเบาภาระของกลุ่มคนจน จักรพรรดิเฉียนหลงจึงทรงพยายามทำทุกวิถีทางที่จะพัฒนาให้ประเทศเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น มีการจัดสรรให้พลเมืองไปทำไร่ไถนาตามอาณาบริเวณต่างๆ ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรสูงมากดังจะเห็นได้ว่าเมื่อถึงพ.ศ. 2329 หลังจากจักรพรรดิเฉียนหลงทรงปกครองอาณาจักรมาได้ครึ่งศตวรรษ ในท้องพระคลังมีเงินเหลือถึง 50 ล้านตำลึง ในช่วงกลางรัชสมัยของเฉียนหลงประมาณปีพ.ศ. 2303 ถือเป็นยุครุ่งโรจน์ที่สุดของราชวงศ์ชิง อาณาจักรมีความอุดมสมบูรณ์ การปกครองมีเสถียรภาพ จากการวางรากฐานการปกครองที่ประสบผลสำเร็จตั้งแต่รัชสมัยจักรพรรดิคังซี

จักรพรรดิเฉียนหลงทรงเลียนแบบจักรพรรดิคังซีในด้านการปกครองคือทรงดำเนินนโยบายยึดหยุ่นและเข้มงวดไปพร้อมๆกัน ทรงเสด็จประพาสภาคใต้ถึง 6 ครั้ง แต่การเสด็จประพาสแต่ละครั้ง

เป็นผลให้ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนมาก อีกทั้งยังทรงพยายามลดการทุจริต โกงกินของเหล่าขุนนางโดยทรงลงโทษขุนนางที่ทุจริตอย่างหนัก แต่ก็ไม่ได้ผลปลายรัชสมัย เหล่าขุนนางถือโอกาสตั้งสมอำนาจเกิดการจู่ร้ายถูรบ้งหลวงครั้งใหญ่ โดยมีเหอชินขุนนางที่ทรงอำนาจเป็นหัวหน้าของเหล่าขุนนางจู่ร้ายถูรบ้ง เหอชินที่อาศัยความเป็นขุนนางคนสนิทของจักรพรรดิเฉียนหลงมาเป็นโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์เข้าตัวเองอย่างมากมาย ทำให้การทุจริต โกงกินแผ่นดินกลายเป็นปัญหามาไปสู่การสูญเสียอำนาจในการปกครองของราชวงศ์ชิง รวมทั้งอำนาจควบคุมสังคมชนบท ทำให้เริ่มมีการรวมกลุ่มก่อกบฏ กลายเป็นจุดเริ่มต้นของความเสื่อมโทรมของราชวงศ์ชิง (ปรียานุช ปารี 348 : 2541)

3.การสร้างความมั่นคง

การสร้างความมั่นคงให้กับประเทศจีนของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลงทั้งสองพระองค์ทรงเป็นกษัตริย์นักรบและมีการใช้กองกำลังทหารในการสร้างความมั่นคงเหมือนกัน แต่ที่แตกต่างกันคือในรัชสมัยของจักรพรรดิคังซีมีการทำศึกทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ แต่ในรัชสมัยเฉียนหลงมีเพียงการทำศึกสงครามกับภายนอกประเทศเท่านั้น

3.1.การสร้างความมั่นคงภายในประเทศ

ในยุคของจักรพรรดิคังซี บ้านเมืองยังไม่สงบเรียบร้อยอันเป็นผลมาจากยังปราบปรามพวกฝักใฝ่ราชวงศ์หมิงไม่ได้ราบคาบ โดยเฉพาะการเกิดกบฏภายในที่สั่นคลอนเสถียรภาพของราชบัลลังก์ พระองค์จึงทรงเริ่มจากการสร้างความมั่นคงภายในประเทศ ด้วยการปราบกบฏสามเจ้าศักดิ์นา ที่เกิดหลังจากราชวงศ์ชิง โคนราชวงศ์หมิงเป็นผลสำเร็จ ทรงแต่งตั้งเหล่าแม่ทัพราชวงศ์หมิงที่ช่วยเหลือราชวงศ์ชิงให้เป็นอัครองคมนตรี 3 แห่งได้แก่

- อู๋ซานกุ้ยเป็นอัครองคมนตรี ประจำการแนวรบที่ยูนานและกุ้ยโจว
- ช่งเซอลี่เป็นอัครองคมนตรี ประจำการแนวรบที่กวางตุ้ง
- เกิงจงหมิงเป็นอัครองคมนตรี ประจำการรบที่ฮกเกี้ยน

เรียกรวมว่าสามเจ้าศักดินา ผู้ทรงอิทธิพลทั้งสามมีกำลังทหารในมือมาก จักรพรรดิถังซี้ต้องการรวมอำนาจให้เป็นหนึ่งเดียว คนกลุ่มนี้จึงกลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญ พระองค์จึงทรงคิดหาโอกาสบั่นทอนกำลังของคนกลุ่มนี้ทรงอาศัยโอกาสที่ซ่งเซอี่ขอลาราชการกลับไปเยี่ยมบ้านเกิด ประกาศปลดคนกลุ่มนี้ ขณะที่ผู้ซ่านกั๊ยฉวยโอกาสก่อการกบฏ จักรพรรดิถังซี้จึงดำเนินนโยบายปราบปรามกลุ่มอิทธิพลนี้ด้วยการแบ่งกำลังทหารรับมือกับกองทัพภายใต้การนำของผู้ซ่านกั๊ย ซ่งเซอี่และเก็งจงหมิง และสามารถปราบปรามได้สำเร็จปีพ.ศ.2224 (มอนเทจ คัลเลอร์ 256:2551)

3.2. การสร้างความมั่นคงภายนอกประเทศ

หลังจากที่จักรพรรดิถังซี้สามารถสร้างความมั่นคงภายในประเทศได้สำเร็จ พระองค์ก็เริ่มแก้ไขปัญหาการรุกรานและต่อต้านจากชาวต่างชาติ ในพ.ศ.2232 ได้ทำสนธิสัญญาเนอร์ชินสก์

ประเทศรัสเซียมักกรีธาทัพมาบุกดินแดนเฮยหลงเจียง ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจีน ปล้นทรัพย์สินและเข่นฆ่าชาวบ้าน เมื่อกองทัพรัสเซียบุกเข้าด่าน ราชสำนักซิงก็ส่งกองทัพไปปราบปรามและสามารถยึดคืนดินแดนยัลซัค (ปัจจุบันคือพื้นที่แถบสโคโวโรดิโนของรัสเซีย) ซึ่งตั้งอยู่ทางชายฝั่งด้านเหนือของเฮยหลงเจียงได้ ต่อมาในพ.ศ.2208 กองทัพรัสเซียบุกเข้ายึดยัลซัคอีกครั้ง พระองค์จึงส่งกองทัพปราบปรามกองทัพรัสเซีย ต่อมาในพ.ศ.2227 กองทัพซิงสามารถยึดคืนดินแดนยัลซัคกลับคืนมาอีกครั้งและมีการลงนามสนธิสัญญาร่วมกับรัฐบาลรัสเซีย สารของสนธิสัญญาระบุถึงการแบ่งเขตแดนของทั้งสองประเทศ และยืนยันว่าดินแดนกว้างใหญ่ของมณฑลเฮยหลงเจียงและแม่น้ำเอเมอร์เป็นดินแดนในครอบครองของประเทศจีน

นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงกรีธาทัพไปปราบก้าเออดัน ซึ่งเป็นชนเผ่ามองโกลพวกก้าเออดัน แบ่งออกเป็นกองทัพทะเลทรายใต้ กองทัพทะเลทรายเหนือและกองทัพทะเลทรายตะวันตก กองทัพทะเลทรายตะวันตกอยู่ใต้อำนาจของราชสำนักซิง ส่วนที่เหลืออีกสองกลุ่มล้วนยอมรับอำนาจราชสำนักซิงเช่นกัน แต่กลุ่มของก้าเออี่ ซึ่งถือเป็นกองทัพทะเลทรายตะวันตกสายหนึ่งเกิดต่อต้าน ราชวงศ์ซิงยกทัพไปผนวกกลุ่มอื่นๆของทัพทะเลทรายเหนือ ในพ.ศ.2233 ยกทัพมาโจมตีกองทัพทะเลทราย สร้างความหวาดระแวงให้กับราชสำนักซิงเป็นอย่างมากกษัตริย์ถังซี้จึงกรีธาทัพไปตีก้าเออดันด้วยพระองค์

เองถึง 3 ครั้ง หลังจากที่กำเอดันเสียชีวิต ดินแดนด้านตะวันตกเฉียงเหนือของจีนก็กลับคืนสู่ความสงบสุข พระองค์สามารถพิชิตไต้หวันได้ เนื่องจากเจิ้งเจิงกงบุตรชายของแม่ทัพช่วงปลายราชวงศ์หมิงนามว่าเจิ้งจื่อหลง ที่ยอมจำนนให้กับกองทัพชิงแล้วแต่ เจิ้งเจิงกงกลับต่อต้าน โดยตั้งมั่นที่เมืองเซี่ยเหมิน พ.ศ.2215 เขาเคลื่อนพลจากจีนเหมิิน สามารถยึดไต้หวันคืนจากการครอบครองของฮอลแลนด์ได้ หลังจากที่เขาเสียชีวิตลง กองกำลังที่ประจำการในไต้หวันก็อ่อนแอลงเกิดความขัดแย้งภายใน ในพ.ศ. 2226 จักรพรรดิคังซีจึงส่งกองกำลังไปโจมตีไต้หวัน เจิ้งเค่อส่วงหลานชายเจิ้งเจิงกงยอมจำนน ไต้หวันจึงถูกปกครองโดยราชสำนักชิง จากนั้นจักรพรรดิคังซีก็สามารถรวบรวมแผ่นดินให้เป็นปึกแผ่นและมั่นคง (มอนเทจ คัลเลอร์ 257:2551)

ส่วนการสร้างความมั่นคงภายนอกประเทศในรัชสมัยจักรพรรดิเจียนหลงคือชัยชนะในมหายุทธ์ 10 ครั้ง พระองค์ได้กำหนดจุดมุ่งหมายหลายประการ เพื่อการสถาปนาความมั่นคงโดยการแผ่ตั้งศึก โคนล้มชนมองโกลและการครอบครองธิเบต พระองค์วางนโยบายว่า การปราบกลุ่มมองโกลตะวันออกต้องเริ่มด้วยการปราบปรามชนกลุ่มมองโกลตะวันตกก่อน โดยเฉพาะกลุ่มกัลมุก และต้องครอบครองธิเบตเพื่อเสริมความมั่นคงของจีนเกียงและมองโกลเลีย ส่งผลให้ในรัชสมัยนี้เต็มไปด้วยศึกสงครามครั้งใหญ่ๆ

ในตอนต้นรัชสมัยจักรพรรดิเจียนหลงนั้น พวกมองโกลเผ่าจุงการ์บุคมองโกลเลียแต่เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ เพราะกองทัพแมนจูใช้ปืนใหญ่อย่างมีประสิทธิภาพมาก ในพ.ศ.2282 พวกมองโกลกัลมุกพ่ายแพ้ให้แก่กองทัพแมนจู และยอมยกดินแดนกึ่งหนึ่งของจีนเกียงให้แก่จีน แต่ข้อตกลงนั้นไม่เด็ดขาด ในพ.ศ.2298 จีนจึงเปิดฉากรบและได้รับชัยชนะขั้นเด็ดขาด และแสดงอำนาจเหนือกลุ่มมองโกลตะวันตกทั้งปวง ด้วยการแต่งตั้งเจ้านายมองโกลตะวันตกปกครอง เป็นการยุติสงครามการเมืองของชนเผ่ามองโกลตะวันตกที่ยืดเยื้อมาถึง 10 ปี แต่ยังมีชนมองโกลตะวันตกที่ยังแปรพักตร์ กองทัพจีนจึงเข้าปราบปรามอย่างเด็ดขาด ด้วยการกวาดต้อนคน ฆ่าทั้งครอบครัวและบังคับให้อพยพจากพื้นที่ เป็นการสลายกำลังของพวกมองโกลตะวันตก แต่จีนก็ยังคงระวังภัยจากพวกคาคซัคที่จะเข้ามาครอบครองดินแดนแทนพวกมองโกลกัลมุก ความไม่สงบในดินแดนจีนเกียงทำให้จีนเข้าปราบปรามอีก นับแต่นั้น

มานารยชนเผ่ามองโกลก็สิ้นชื่อ ถือเป็นการปิดฉากภัยคุกคามจีนที่มีมาช้านานกว่าพันปี นอกจากนั้นยังแผ่ขยายเข้าครอบครองบริเวณซินเกียงและบริเวณโคโค นอร์ ซึ่งล้วนเป็นดินแดนผืนใหญ่บริเวณภาคเหนือและภาคใต้ของเทือกเขาเทียนชาน โดยมีดินแดนส่วนสำคัญยิ่งคือดินแดนสองข้างของเทือกเขาเทียนชานที่แผ่ไปถึงบริเวณทะเลสาบบาลแคช จักรพรรดิเฉียนหลงได้ตั้งชื่อดินแดนว่า “ซินเกียง” ซึ่งใช้เรียกจนถึงปัจจุบัน และกำหนดให้เป็นพื้นที่การปกครองพิเศษ โดยตั้งแม่ทัพเป็นผู้ว่าราชการ ตั้งศูนย์อำนาจและกองทัพประจำการ การครอบครองซินเกียงทำให้จีนได้ปกครองเอกราชไปไกลจนถึงบริเวณเทือกเขาปามีร์ ในใจกลางของเอเชียกลาง ซึ่งเป็นเขตแบ่งแยกระหว่างเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันตก การครอบครองซินเกียงและมองโกล ทำให้เกิดการประสานกลมกลืนกันระหว่างจีนกับนารยชนเผ่า หลังจากเกิดการต่อต้านจีนในทิเบตและเกิดสงครามการเมืองขึ้นในปีพ.ศ. 2293 ทำให้จีนกลับมาสนใจแก้ไขปัญหาในทิเบตอีกครั้ง จีนเป็นฝ่ายปราบปรามสงครามการเมืองได้สำเร็จ อำนาจทางการเมืองของทิเบตก็เริ่มมีระบบระเบียบรวมเข้ากับระบอบการเมืองจีน

เมื่อพรมแดนทางภาคเหนือและภาคตะวันตกมั่งคั่งแล้ว จักรพรรดิเฉียนหลงจึงเริ่มการสร้างจักรวรรดิไปสู่ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างพ.ศ.2308-2312 กองทัพจีนบุกพม่าแต่ไปไม่ถึงนครอังวะ ในพ.ศ.2335 กองทัพจีนบุกเนปาล ดินแดนมองโกลเลีย ทิเบต และซินเกียงที่ราชวงศ์ชิงพิชิตได้ ล้วนเป็นดินแดนที่จีนเคยสูญเสียในปลายสมัยราชวงศ์ถัง การที่ราชวงศ์ชิงเพียรพยายามเข้าครอบครองมองโกลเลีย ทิเบตและซินเจียง เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงและปราการป้องกันมาข้าศึกศัตรูที่จะมาจากทิศทางนั้น ในรัชสมัยเฉียนหลงมีความสามารถที่จะระดมสรรพกำลังเพราะเป็นยุคที่บ้านเมืองมีเศรษฐกิจมั่นคง จีนจึงยอมทุ่มสรรพกำลังมหาศาลเพื่อพิชิตดินแดน ทำให้ประเทศจีนยิ่งใหญ่และมั่นคงมากในรัชสมัยจักรพรรดิเฉียนหลง(จันทรฉาย ภัคอุชิตม 405: 2553)

4. นโยบายเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน

จักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลงทรงเป็นกษัตริย์ที่รักและเอาใจใส่ประชาชนคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และสนับสนุนให้ประชาชนทำการเกษตรจึงทำให้ประชาชนในสองรัชกาลมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความเจริญรุ่งเรืองด้านเศรษฐกิจ

จักรพรรดิถังซี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่มีความสามารถและปราดเปรื่อง พระองค์ทรงมีน้ำพระทัยเปี่ยมล้น กระทำสิ่งที่มีประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นแมนจู สันมองโกลหรือชนกลุ่มน้อยใดๆ ทรงทำลายแนวคิดการแบ่งแยกชนเผ่าด้วยการเรียกชาวฮั่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศในระดับต่างๆ เพื่อประนีประนอมความขัดแย้งระหว่างชาวฮั่นและชาวแมนจู ทรงเปลี่ยนระเบียบปฏิบัติซึ่งแต่เดิมแต่งตั้งชาวแมนจูเป็นผู้ตรวจการท้องถิ่นมาเป็นการให้ชาวฮั่นปกครองตนเอง โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถเป็นหลัก

นอกจากนี้ยังทรงให้ความสำคัญกับการชิมชั้ววัฒนธรรมฮั่นและประสบการณ์การปกครองที่ผ่านมาจากชาวฮั่น พระองค์ตั้งตำแหน่งชื่อเจียง เป็นขุนนางคอยเล่าเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในราชวงศ์ก่อนๆ โดยทรงร่วมหารือราชกิจ พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการผลิตเพราะทรงห่วงชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร ทั้งยังทรงมอบที่ดินซึ่งเป็นของราชินิกุลสมัยราชวงศ์หมิงให้เป็นกรรมสิทธิ์ของประชาชน ส่งผลให้ที่ดินสองหมื่นเอเคอร์ในมณฑลเหอเป่ย์ ซานซี ซานตงหูก่วงและส่านกาน ฯลฯ กลายเป็นที่ดินครอบครองของราษฎร ทรงให้รางวัลการบุกเบิกที่ดิน เพื่อสร้างกำลังใจให้กับชาวนา ทรงรับสั่งให้ยกเว้นการภาษีที่ดินบุกเบิก 10 ปี และนำการบุกเบิกมาใช้เป็นมาตรฐานในการตรวจสอบผลงานของเหล่าขุนนาง นอกจากนี้ ปีที่เกิดภัยแล้งยังทรงยกเลิกการจัดการเก็บภาษีงดเว้นการชำระภาษีเสียบึง นับตั้งแต่พ.ศ.2254 เป็นต้นมาทรงมีราชโองการให้งดเว้นภาษีเสียบึงทั่วประเทศ ให้แต่ละมณฑลผลัดกันจ่ายภาษีเสียบึงทั่วประเทศ และให้แต่ละมณฑลผลัดกันจ่ายภาษีทุกๆ 3 ปี พระองค์ทรงแก้ไขปัญหาทางภาคใต้ของจีนซึ่งเกิดอุทกภัยบ่อยครั้ง บางทีก็แห้งแล้งติดต่อกันหลายปี มีการเสด็จลงภาคใต้ 6 ครั้ง เพื่อสำรวจพื้นที่และคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและสามารถแก้ไขปัญหาได้ ทรงจัดการดูแลแม่น้ำหวงเหอ ทรงรับสั่งให้ทำการสร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำ ขุดหลอกคลองดำห้วยนเหอให้น้ำไหลได้สะดวก เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำไหลไปท่วมบ้านเรือนที่นาประชาชน ทำให้บรรเทาภัยพิบัติจากฤดูน้ำหลาก (มอนเทจ คัลเลอร์ 259:2551)

ส่วนในยุคสมัยจักรพรรดิเฉียนหลง ทรงเป็นจักรพรรดิที่เสด็จออกจากพระราชวังในฐานะสามัญเพื่อสอดส่องดูแลทุกข์สุขของปวงประชา จึงถือได้ว่าเป็นจักรพรรดิที่ใกล้ชิดประชาชนพระองค์

หนึ่งของราชวงศ์ซิง ในรัชกาลของพระองค์ประเทศจีนมีประชากรมากกว่าหนึ่งร้อยล้านคนและประชากรก็พุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจนมีถึงกว่าสามร้อยล้านคน พระองค์จึงโปรดให้บุกเบิกที่ดินเพาะปลูกใหม่ บริเวณภาคตะวันตกและอพยพประชาชนบางส่วนไปอยู่อาศัยโดยตั้งชื่อว่า ซินเจียง เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทั้งยังทรงมีพระราชโองการลดภาษีอากรสำหรับรายการเบ็ดเตล็ด ทรงพยายามลดการทุจริตการโกงกินของเหล่าขุนนางและทรงนิรโทษกรรมนักโทษเพื่อแสดงออกถึงน้ำพระทัยที่กว้างขวาง นอกจากนี้พระองค์ทรงปฏิเสธข้อเรียกร้องของฮอลันดาที่ขอร้องให้จีนเปิดเมืองท่าลัดอัตรากำหนดให้อังกฤษมีเขตเช่าในดินแดนจีน และมีทูตอยู่ประจำถาวร ซึ่งเป็นข้อเรียกร้องที่มีลักษณะรุกรานประเทศ เพื่อป้องกันไม่ให้น่านเมืองตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาวต่างชาติที่เพียบพร้อมไปด้วยแสนยานุภาพ (อคุลย์ รัตนมันเกษม 16:2551)

5. นโยบายสนับสนุนด้านการศึกษา ศิลปะ วรรณกรรม และวิทยาการจากต่างชาติ

จักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลงใฝ่รู้ใฝ่เรียนชื่นชอบในวรรณกรรมและศิลปะ ทรงสนับสนุนอีกทั้งยังทรงรับเอาวิทยาการวิชาความรู้จากตะวันตกเข้ามาพัฒนาประเทศ

จักรพรรดิคังซีสนพระทัยที่จะได้นักศึกษา-บัณฑิตจีนที่มีความรู้ความสามารถมารับใช้ราชสำนัก ทำให้บรรดานักศึกษา-บัณฑิตทั้งหลายได้มีโอกาสสร้างผลงานอันมีคุณูปการได้แก่ วรรณกรรมจีน สารานุกรมพจนานุกรมคังซี และได้ทรงก่อตั้งองค์กรต่างๆ ขึ้นสำหรับรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิง, งานรวมกวีนิพนธ์สมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งสามารถรวบรวมได้ถึงรวม 50,000 ชิ้นและยังมีหนังสือล้ำค่าอื่นๆอีกในรัชกาลนี้ยังมีงานด้านศิลปะ จิตรกรรมและการพิมพ์ที่คังซีทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกลทรงรับวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์ของชาวตะวันตก ทำให้มีสิ่งประดิษฐ์จำนวนมาก ส่วนมากเป็นของขวัญจากประเทศต่างๆเช่น นาฬิกาเป็นต้น พระองค์ยังทรงมีรับสั่งให้เขียนตำราเรขาคณิต ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้ในสมัยนั้น การพิมพ์ขึ้นถึงระดับสูงมาก ส่วนเครื่องถ้วยชามกระเบื้องก็ได้รับการพัฒนาปรับปรุงด้านการผลิตการรู้จักอุณหภูมิทำให้ได้เครื่องกระเบื้องที่มีคุณภาพทั้งสวยงามประณีตที่สุด (ทวีป วรดิกล 530:2538)

ส่วนจักรพรรดิเฉียนหลงนั้นทรงชื่นชมงานศิลปะทุกแขนง อีกทั้งยังทรงเป็นนักเรียนรู้อที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และทรงศึกษาดำรงต่างๆ มากมาย ในด้านกวี โคลง กลอน และอักษรจีน ทรงเป็นนักกวีที่มีผลงานมากที่สุดคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ ทรงมีผลงานกวีถึงห้าเล่ม รวม 434 ภาค รวมบทกวีได้ถึง 41800 บท โดยเฉลี่ยพระองค์ต้องทรงกวีถึงวันละสองบท ในพ.ศ.2316 จักรพรรดิเฉียนหลงทรงรวบรวมบัณฑิตกว่าสามร้อยคนเพื่อร่วมกันรวบรวมเนื้อหาทั้งจากของในสถานศึกษาและหอสมุดเพื่อรวบรวมเป็นหนังสือ ใช้เวลานานถึงสิบปีจึงสามารถจัดทำชุดหนังสือสารานุกรมวรรณกรรมสี่แขนงชุดสมบูรณ์ขึ้น มีจำนวนถึงเจ็ดหมื่นเล่ม มีเนื้อหากว่า 79,000 บทหรือ ประมาณ 2.3 ล้านหน้ากระดาษ เทียบเป็นอักษรจีนได้ประมาณ 800 ล้านตัวอักษร และครอบคลุมทั้งสี่แขนงวิชาอันเป็นวิชามาตรฐานของการศึกษาจีน หนังสือชุดนี้นับเป็นชุดหนังสือที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์จีนถือเป็นความสำเร็จอย่างที่สุดในรัชสมัยจักรพรรดิเฉียนหลง อีกทั้งทรงสนับสนุนงานศิลปะทั้งจากภายในประเทศและรับจากภายนอกประเทศ ทำให้ยุคของพระองค์เต็มไปด้วยโบราณสถานและโบราณวัตถุมากมายที่ยังคงตกทอดมาถึงปัจจุบัน

จักรพรรดิเฉียนหลงทรงเจริญรอยตามจักรพรรดิคังซี ด้วยการจ้างชาวตะวันตกที่มีความรู้ความสามารถรับหน้าที่ล่ามแปลภาษาและสอนวิทยาการต่างๆ วิทยาการ ตะวันตกจึงเข้ามาแพร่หลายในประเทศจีน เช่น ปืนไฟ นาฬิกาแดด เข็มทิศ เป็นต้น ผลงานเหล่านี้ทำให้ยุคสมัยของจักรพรรดิเฉียนหลงกลายเป็นยุคทองที่สมบูรณ์ที่สุดยุคหนึ่งของราชวงศ์ชิง (จอมยุทธสวี่ 123:2554)

สรุปผลการวิจัย

จะเห็นได้ว่าบทความวิจัยชิ้นนี้ได้แสดงให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาและปัญหาหนโยบายการเมืองการปกครองของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลง เปรียบเทียบให้เห็นความคล้ายคลึงความแตกต่างในการบริหาร และวิธีการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลในสองรัชกาลนี้มีความเจริญรุ่งเรือง

ทบทวนวรรณกรรม

เอกสารที่ใช้เป็นกรอบความคิดที่ใช้วิจัยได้แก่ ประวัติการบริหารการเมืองการปกครองของจักรพรรดิคังซีและประวัติการบริหารการเมืองการปกครองของจักรพรรดิเฉียนหลง

1. เอกสารเกี่ยวกับประวัติการบริหารการเมืองการปกครองของจักรพรรดิคังซี

จอมยุทธสวี (2554) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “ชิงจุดจบระบบจักรพรรดิ” ได้กล่าวถึง การขึ้นครองราชย์ของจักรพรรดิคังซี และปัญหาที่ทรงเผชิญเมื่อขึ้นครองราชย์และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ส่วนทวีป วรดิลก (2538) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์จีน” ได้กล่าวถึง วิธีการปกครองจักรพรรดิคังซีในการรักษาอำนาจและวางรากฐานปกครองด้วยวิธีการต่างๆ การนำชาวจีนเข้ามารับใช้ในราชสำนักและการทำให้เกิดยุคทองของราชวงศ์ชิง

ของมอนเทจ คัลเลอร์ (2551) เขียนหนังสืออีกเล่มหนึ่งคือ “ประวัติศาสตร์จีน กล่าวถึง การสร้างความมั่นคงในรัชสมัยจักรพรรดิคังซี ทั้งสร้างความมั่นคงภายในและ ภายนอก หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง จักรพรรดิคังซีว่าเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่มีความสามารถและปราดเปรื่อง มีน้ำพระทัยเปี่ยมล้นต่อประชาชนโดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นแมนจู ฮั่น มองโกลหรือชนกลุ่มน้อยใดๆ

2. เอกสารเกี่ยวกับประวัติการบริหารการเมืองการปกครองของจักรพรรดิเฉียนหลง

อดุลย์ รัตนมันเฑษม(2441) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “วาทะฮ่องเต้” กล่าวถึง การขึ้นครองราชย์ของจักรพรรดิเฉียนหลงที่แตกต่างจากจักรพรรดิองค์อื่นๆ และกล่าวถึงยุคสมัยที่จักรพรรดิครองราชย์ว่าไปแล้วปัญหาประชากรจำนวนมากทำให้ต้องทรงหันมาสนพระทัยด้านการบุกเบิกที่ดินทำกินของราษฎร และใช้วิธีการต่างๆ เพื่อคงความเจริญทางด้านเศรษฐกิจเอาไว้

เล่มต่อมาคือปรียานุช ปารี (2541) เขียนหนังสือเรื่อง “100 จักรพรรดิจีนที่โลกไม่ลืม” โดยปรียานุช ปารีกล่าวถึง การบริหารงานของพระองค์ ปัญหาในปลายรัชกาล ที่เป็นจุดเริ่มต้นความเสื่อมโทรม

ในขณะที่จันทรฉาย ภัคธศิม(2553) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์จักรวรรดิจีน” กล่าวถึง การสร้างจักรวรรดิบรรลุจุดหมาย 10 ประการและชัยชนะด้วยมหายุทธ 10 ครั้ง และสาเหตุที่ทำให้ในรัชสมัยเฉียนหลงสามารถระดมสรรพกำลังมาได้

สำหรับงานของจอมยุทธสวี (2554) เรื่อง “ชิงจุดจบระบบจักรพรรดิ” ได้กล่าวถึง จักรพรรดิเฉียนหลงไว้เช่นเดียวกันโดยเน้นถึงความสามารถในด้านอักษรศาสตร์และศิลปศาสตร์ทั้งหลายที่นำความสำเร็จและความเจริญมาสู่อารยธรรมจีน

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงประวัติการขึ้นครองราชย์ที่ยาวนานและการขึ้นมาอำนาจการบริหารบ้านเมืองด้วยพระองค์เองของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลง รวมทั้งสาเหตุที่ทำให้ทั้งสองรัชกาลมีความเจริญรุ่งเรืองบ้านเมืองเป็นปึกแผ่นมั่นคง เช่นแนวคิดของ ทวีป วรดิลก (2538) มอนเทจ คัลเลอร์ (2551) จักรพรรดิเฉียนหลง ขึ้นครองราชย์ขณะที่ทรงมีพระชนมายุ 25 พรรษา การขึ้นครองราชย์ของพระองค์เป็นเรื่องที่แปลกประหลาดกว่าพระเจ้าแผ่นดินจีนองค์อื่นๆ จากการปกครองที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานกว่าเจ็ดปี ทรงเลียนแบบจักรพรรดิคังซีในด้านการปกครอง พระองค์จึงโปรดให้บุกเบิกที่ดินเพาะปลูกผืนใหม่ๆ ขึ้นเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังทรงพยายามลดการทุจริต โกงกินของเหล่าขุนนางโดยทรงลงโทษขุนนางที่ทุจริตอย่างหนัก แต่ปลายรัชสมัยจักรพรรดิเฉียนหลง เหล่าขุนนางถือโอกาสสั่งสมอำนาจเกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงครั้งใหญ่ จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของความเสื่อมโทรมของราชวงศ์ชิง เช่นแนวคิดของ อุดลย์ รัตนมันเกษม(2441) ปรียานุช ปารี(2541) จันทรฉาย ภัคธศิม(2553)

อนึ่งการศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารการเมืองการปกครองของจักรพรรดิคังซีและจักรพรรดิเฉียนหลงแห่งราชวงศ์ชิง ทำให้ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างกันในการพัฒนาการบริหารการเมืองการปกครองและการพัฒนาประเทศชาติ รวมทั้งสาเหตุทำให้ในสองรัชกาลนั้นประเทศชาติมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น เศรษฐกิจมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นยุคทองที่สมบูรณ์ของราชวงศ์ชิง แต่งานที่เขียนมา ยังไม่มีการนำสองรัชกาลนี้มาเปรียบเทียบกัน ผู้วิจัยจึงต้องการค้นคว้า เรื่องดังกล่าวเพื่อเปิดมุมมองการศึกษาขึ้นใหม่

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาไทย

จันทร์ฉาย ภัคอุทัย. ประวัติศาสตร์จักรวรรดิจีน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.

จอมยุทธสวี่. ชิงจุดจบระบบจักรพรรดิ. กรุงเทพฯ : บริษัท สุานการพิมพ์ จำกัด, 2554.

ดวงธิดา รามสวรรค์. จีนอารยธรรมยิ่งใหญ่แต่โบราณแห่งตะวันออก. นนทบุรี : บริษัท อมรินทร์ บুক เซ็นเตอร์ จำกัด, 2537

ถาวร สิกขโกศล. แลหลังแดนมังกร 8 ราชวงศ์ชิง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อินหยาง, 2535.

ทวีป วรดิถก. ประวัติศาสตร์จีน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2542.

นริศรา พลายมาศ. จากแผ่นดินจักรพรรดิ สู่ผู้นำโลกใหม่มหาอำนาจจีน. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ บุก เซ็นเตอร์ จำกัด, 2555

ปริญญช ปารี. 100จักรพรรดิที่โลกไม่ลืม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2541

เพ็ชรี สุมิตร. ประวัติอารยธรรมจีน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2581

มอนเทจ คัลเซอร์. ประวัติศาสตร์จีน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุใจ, 2551.

ล.เสถียรสุด. ประวัติวัฒนธรรมจีน. กรุงเทพฯ : สمانมิตรการพิมพ์, 2510.

สุริยา รัตนกุล. อารยธรรมตะวันออกอารยธรรมจีน (ภาค 2). นนทบุรี : วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547

ส.สิวรักษ์. ประวัติศาสตร์จีน. มปท : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2511

อดุลย์ รัตนมันเษม. วาทะฮองเต้พระเจ้าคังซีหรือพระเจ้าเซ็งจู่แห่งราชวงศ์ชิง. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ชุมนุมศิลป์ธรรมดา, 2540

อดุลย์ รัตนมันเษม. วาทะฮองเต้ชุดคัมภีร์พญาจักรพรรดิเถียนหลง. กรุงเทพฯ : บริษัท
สำนักพิมพ์พลอยตะวัน จำกัด, 2541